

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ
ПАРК «ЗАЧАРОВАНИЙ КРАЙ»:
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ЗАЧАРОВАНИЙ КРАЙ»

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ЗАЧАРОВАНИЙ КРАЙ»: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Ужгород
Поліграфцентр «Ліра»
2025 р.

УДК 502.211(477.87-751.23)чарований край)

Н 35

Національний природний парк «Зачарований край»: основні напрямки діяльності / Уклад. Шипшанинець Іван, Лутак Василь, Котубей Ігор, Химич Євеліна. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2025. 68 с.

У виданні наведена інформація про основні напрямки діяльності та досягнення установи за 15 років функціонування. Зокрема, наведено інформацію про природоохоронну, науково-дослідну, рекреаційну та еколого-освітню діяльність. Крім того, наведено інформацію про цінні природні комплекси (об'єкти): праліси і старовікові букові ліси Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО, оліготрофне сфагнове болото Чорне bagno (Рамсарська конвенція) та урочище Зачарована долина. Висвітлено інформацію про їхній стан, міжнародне визнання, збереження та дослідження.

Для працівників природоохоронної сфери, лісового господарства, викладачів та студентів природничих спеціальностей закладів вищої освіти, вчителів біології та географії, екологів, краєзнавців, учнів, зацікавлених сторін.

Укладачі:

Шипшанинець Іван, к. с.-т. н., Лутак Василь, Котубей Ігор,
Химич Євеліна

Рецензенти:

Мисаль Андрій, к. б. н., доцент кафедри лісівництва Ужгородського національного університету;
Кічура Анастасія, к. с.-т. н., доцент кафедри лісівництва Ужгородського національного університету

Фото:

Шипшанинець Іван, Літа Євген, Лутак Василь,
архів НПП «Зачарований край»

Рекомендовано до друку науково-технічною радою
НПП «Зачарований край» (протокол № 29 від 24.12.2024 р.)

Книга видана за кошти (специф.) НПП «Зачарований край»

© Національний природний парк
«Зачарований край», 2025
© Поліграфцентр «Ліра», 2025

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НПП «ЗАЧАРОВАНИЙ КРАЙ»

Національний природний парк «Зачарований край» (далі НПП) створений відповідно до Указу Президента України № 343 від 21 травня 2009 року на площі 6101 га (5649 га земель у постійному користуванні та 452 га – без вигучення) з метою збереження, відтворення та раціонального використання типових та унікальних природних комплексів Східних Карпат.

Територія НПП розташована в центральній частині Випорогівського вулканічного града, передгір'я Східних Карпат, а саме – у межах хребта Великий Діл (південно-західний макроспад). Цей масив відділений від інших частин вулканічного града долинами річок Латориця з північного заходу та Боржава з південного сходу. В адміністративному вимірі НПП розташований у Хустському р-ні (Іршавський, до прийняття Постанови ВРУ № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів»).

Національний природний парк є бюджетною, неприбутковою, природоохоронною, рекреаційною, культурно-освітньою, науково-дослідною установою і входить до складу природно-заповідного фонду України, охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення та використання.

Основними завданнями НПП є:

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів;
- створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах із дотриманням режиму охорони території;
- проведення наукових досліджень природних комплексів;
- розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів;
- проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

ЗМІСТ

1. Загальна характеристика НПП «Зачарований край»	3
2. Цінні природні комплекси (об'єкти) НПП «Зачарований край»	4
2.1. Праліси та старовікові букові ліси	4
2.2. Оліготрофне сфагнове болото Чорне багно	8
2.3. Урочище Зачарована долина (Смерековий камінь)	13
3. Флора НПП «Зачарований край»	16
4. Фауна НПП «Зачарований край»	21
5. Режим території та охорона НПП «Зачарований край»	25
6. Природоохоронна (лісгосподарська) діяльність НПП «Зачарований край»	27
7. Науково-дослідна робота НПП «Зачарований край»	32
7.1. Наукові полігони	32
7.2. Абіотичне середовище	39
7.3. Дослідження фауни і флори	40
8. Рекреаційна діяльність НПП «Зачарований край»	45
8.1. Маршрути НПП «Зачарований край»	50
9. Еколого-освітня діяльність НПП «Зачарований край»	52
9.1. Співпраця із засобами масової інформації	55
10. Розширення території НПП «Зачарований край»: передумови та перспективи	57
10.1. Перспективи потенційно можливого розширення території НПП «Зачарований край»	61
Література	64

- Ходосовцев, О.Є., Химич, Е.О., Мочан, В.І., Свобода, С., Вондрак, Я. (2024). «Епіфітні лишайники букових лісів Національного природного парку «Зачарований край»: праліси versus похідні деревостани». *Чорноморський ботанічний журнал*, 20(2). С. 154–167. <https://doi.org/10.32999/ksul1990-553X/2024-20-2-3>
- Шишканинець, І., Даниленко, Б. (2024). «15 років діяльності НПП «Зачарований край»: основні напрямки та досягнення». *Зелені Карпати*, 1–4. С. 71–73.
- Шишканинець, І.Ф., Чернявський, М.В., Феннич, В.С. і Лутак В.В. (2019). «Праліси та старовікові ліси Національного природного парку «Зачарований край» мережі Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО». *Матеріали IV-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (23-24 травня 2019 року, м. Ужгород): Стан і перспективи природо-докористування в сучасних умовах. Ужгород: Говерла*. С. 119–123.
- Шишканинець, І.Ф., Лутак, В.В. (2022). *Експериментальні ділянки з перетворення насаджень в національному природному парку «Зачарований край»*. Науковий вісник НЛТУ України, 32(4). С. 18–25. <https://doi.org/10.36930/40320403>
- Шишканинець, І.Ф., Лутак, В.В., Феннич, В.С. (2021). *Санітарний стан похідних ялинових насаджень національного природного парку «Зачарований край»*. Науковий вісник НЛТУ України, 31(4). С. 54–58. <https://doi.org/10.36930/40310408>
- Шишканинець, І.Ф., Лутак, В.В., Феннич В.С., Мигаль, А.В. (2021). «Природне поновлення та трав'яний покрив у похідних ялинових деревостанах національного природного парку «Зачарований край». *Матеріали X-ї міжнародної науково-практичної конференції: Ужгород*. С. 163–168.
- Шишканинець, І.Ф., Фельбаба-Клушина, Л.М., Потіш, Л.А., Чернявський М.В. (2023). *Обґрунтування щодо розширення території національного природного парку «Зачарований край»*. *Природа Карпат*, 1(8). С. 91–106.
- Шишканинець, І., Феннич, В. (2022). «Довготривала «процедура» (Стан справ зі зміною меж (розширенням) НПП «Зачарований край»). *Зелені Карпати*, 1–4. С. 66–67.
- Shyshkanyets, I., Zadorozhnyy, A., Potish, L., & Mihaly, A. (2024). «The state and structure of beech primeval forests in the «Zacharovanyi Krai» National Nature Park». *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 15(3). P. 8–24. <https://doi.org/10.31548/forest/3.2024.25>

Зачарований край
національний природний парк

